

Zmluvná povaha predzmluvnej zodpovednosti za spôsobenú škodu v českom práve?

JUDr. VERONIKA ZORIČÁKOVÁ, PhD.

Katedra občianskeho a obchodného práva Právnickej fakulty
Trnavskej univerzity v Trnave

DOI: <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2022.817-827>

Kľúčové slová:

predzmluvná zodpovednosť; culpa in contrahendo; zodpovednosť za škodu; zmluvná zodpovednosť; negatívny záujem; pozitívny záujem

Úvod¹

Najvyšší súd ČR sa v jednom zo svojich nedávnych rozhodnutí² vyjadril k povahe tzv. predzmluvnej zodpovednosti za spôsobenú škodu nesprávnou alebo neúplnou informáciou zakotvenou v § 1728 ods. 2 OZ. Ide, zdá sa, o jeden z prvých počinov z pera českého najvyššieho súdu k povahe zodpovednosti za porušenie predzmluvných informačných povinností od prijatia nového českého občianskeho zákonníka.³ Český občiansky zákonník so sebou nie len že pri niesol nový, oveľa prepracovanejšiu úpravu skutkových podstát predzmluvnej zodpovednosti, ale tiež definitívne opustil koncept tzv. jednotného civilného deliktu⁴ smerom k dichotomickej úprave zmluvnej a mimozmluvnej zodpovednosti

¹ Príspevok je súčasťou riešenia grantového projektu APVV-20-0171 „Konkurencia nárokov z deliktov a kvázideliktov v mimozmluvných vzťahoch a na pomedzí zmluvného a vecného práva“.

² Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 25Cdo/1267/2020 z 30. marca 2021 (ďalej len „rozhodnutie“).

³ Zákon č. 89/2012 Sb. občiansky zákonník (ďalej len „občiansky zákonník“ alebo len „OZ“).

⁴ NOVOTNÁ, M. Jednotný civilný delikt alebo oddelené režimy zmluvnej a mimozmluvnej náhrady škody? *Súkromné právo*. 2021, č. 6, roč. VII, s. 177.

za škodu vyznačujúcej sa, okrem iného, rozdielnymi predpokladmi pre vznik zodpovednosti za spôsobenú škodu. Na rozdiel od starej, možno povedať „česko-slovenskej“ civilnoprávnej úpravy tak už nie je jedno, či zodpovednostný vzťah zaradíme do zmluvnej alebo mimozmluvnej sféry zodpovednostných záväzkov. V nasledujúcich riadkoch preto záver najvyššieho súdu o deliktnej povahe následku porušenia predzmluvných informačných povinností, a teda o mimozmluvnej povahe tejto zodpovednosti, podrobíme vecnej kritike a budeme sa zamýšľať nad argumentami pre a proti tejto kategorizácii s cieľom zaujať k otázke vlastné stanovisko. Bude vidieť, že zamyslenie sa nad problémom je pritom o to zaujímavejšie, o čo je otázka aj z komparatívneho hľadiska riešená rozdielne.

Skutkový stav a právne posúdenie najvyšším súdom

Žalobcovia uzavreli so žalovanou – cestovnou kanceláriou, zmluvu o zájazde podľa § 2521 a nasl. OZ, predmetom ktorej bolo obstaranie zájazdu do Juhoafrickej republiky, Lesotha, Svazijska a na Madagaskar. Súčasťou zmluvy boli tiež všeobecné zmluvné podmienky, v ktorých okrem iného žalovaná uvádza, že informácie zdravotného charakteru sú uvedené na stránkach Ministerstva zahraničných vecí ČR a Ministerstva zdravotníctví ČR. Žalovaná pred uskutočnením zájazdu žalobcov výslovne upozornila na výskyt malárie s odporúčaním, aby preventívne užíli antimalariká, nechali sa očkovať proti žltacke typu A a skontrolovali očkovanie proti tetanu. Cestovná kancelária však žalobcov neupozornila na výraznejší výskyt bubonického moru, ktorý sa v danom období rozširoval na Madagaskare s neskoršou argumentáciou, že upozornenie predsa viselo na webových stránkach Ministerstva zahraničných vecí ČR. Žalobcovia sa o rozšírenom bubonickom more dozvedeli až v časovo tesnej blízkosti pred plánovaným odjazdom na zájazd, a hoci žalovaná navrhla zmenu zmluvy tak, aby sa Madagaskar ako riziková krajina z itineráru vynechala, žalobcovia tento návrh neakceptovali a zájazd nakoniec neabsolvovali, avšak bez toho, aby od zmluvy odstúpili alebo ju ukončili iným spôsobom. Žalobcovia sa v súdnom konaní dožadovali zaplatenia sumy zodpovedajúcej uhradenej cene zájazdu z titulu náhrady škody. Argumentovali pritom porušením predzmluvnej informačnej povinnosti plynúcej okrem všeobecnej občianskoprávnej úpravy (§ 1728 ods. 2 OZ) tiež osobitným ustanovením § 10 odst. 1 písm. i) zákona č. 159/1999 Sb.,⁵

⁵ Zákon č. 159/1999 Sb. o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně

podľa ktorého „cestovní kancelář je povinna před uzavřením cestovní smlouvy v katalogu, případně jinou prokazatelnou formou pravdivě, srozumitelně, úplně a řádně informovat o všech skutečnostech, které jsou jí známy a které mohou mít vliv na rozhodnutí zájemce o koupi zájezdu, zejména o pasových a vízových požadavcích pro občany České republiky a zdravotních formalitách, které jsou nutné pro cestu a pobyt, a o obvyklých cenách a lhůtách pro jejich vyřízení.“

Kým prvostupňový súd žalobu zamietol, odvolací súd naopak, žalobcom priznal žalovanú sumu z titulu náhrady škody. Dovolací súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil, čím žalobcom nárok na náhradu škody nepriznal. V tomto príspevku sa nebudeme zaoberať právnou argumentáciou najvyššieho súdu, ktorou zdôvodnil neexistenciu nároku žalobcov (hoci nepochybne aj správnosť samotného záveru dovolacieho rozhodnutia minimálne stojí za zamyslenie) ale už spomenutým záverom najvyššieho súdu o tom, že porušenie predzmluvných informačných povinností vedie k vzniku mimozmluvnej, a nie zmluvnej zodpovednosti za spôsobenú škodu.

Komparatívny prehľad v otázke charakteru predzmluvnej zodpovednosti za spôsobenú škodu

Prístup zahraničných právnych poriadkov k tomu, či je predzmluvná zodpovednosť zmluvná alebo mimozmluvná, sa krajina od krajiny líši. Nie je priestor detailnejšie sa venovať dôvodom, ktoré viedli doktrínu, legislatívu a judikatúru v tom-ktorom štáte k jednému či druhému záveru o povahe predzmluvnej zodpovednosti. Pri pohľade na prístupy európskych krajín je však vidieť, že súčasná situácia má vskutku ďaleko od akéhosi jednotného paneurópskeho stanoviska k preskúmvanej otázke, hoci je neprehliadnuteľné, ako sa jednotlivé krajiny nechávajú inšpirovať prístupmi iných krajín a pri judikatúrnom, ako aj doktrínálnom vývoji prihliadajú na najnovšie zahraničné trendy a argumenty ovplyvňujúce záver o povahe zodpovednosti. Kým v Nemecku je predzmluvná zodpovednosť trvale chápaná ako zodpovednosť mimozmluvná,⁶ susedné Rakúsko sa vyznačuje dlhodobou prevažujúcou mienkou o jej

zákona č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění pozdějších předpisů (ďalej len „zvláštny predpis“).

⁶ VON BAR, CH., DROBNIG, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe*. München: Sellier, 2004, s. 223.

zmluvnej povahe.⁷ Kým poľská civilistika dlhodobo stojí na názorovej strane o mimozmluvnom charaktere zodpovednosti, ani tu sa nevyhnú príležitostnému znovuotvoreniu otázky s cieľom ešte raz prehodnotiť správnosť hlboko ukotveného presvedčenia.⁸ Podobne sa k otázke stavia Taliansko, avšak Portugalsko, na druhej strane, tenduje k zmluvnej zodpovednosti za porušenie predzmluvných povinností.⁹ Vo Švédsku určenie povahy zodpovednosti nepovažujú za dôležité, lebo podľa švédskeho civilného práva by jedno ani druhé riešenie nevedlo ku významným rozdielom.¹⁰

Ako bude ďalej vidieť, česká doktrína svoj prevažujúci postoj zatiaľ len formuje, podme sa preto pozrieť, čo (pravdepodobne) viedlo najvyšší súd k rozhodnutiu o mimozmluvnej povahe zodpovednosti a či nejestvujú dôvody pre kontrovanie tomuto východisku.

Argumenty v prospech mimozmluvného charakteru predzmluvnej zodpovednosti

Najvyšší súd sa v rozhodnutí celkom jednoznačne priklonil k mimozmluvnému charakteru zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením predzmluvných informačných povinností tým, že podradil vzniknutý zodpovednostný vzťah pod delikttnú skutkovú podstatu § 2910 OZ a nie § 2913 OZ. Podme sa preto pozrieť, čo (pravdepodobne, keďže sa viac z odôvodnenia rozhodnutia čitateľ nedozvie) viedlo najvyšší súd k tomuto záveru.

Porušenie zákonnej povinnosti

Rozdielovým prvkom pri rozhodovaní sa medzi delikttnou a zmluvnou zodpovednostnou skutkovou podstatou je, súdiac podľa zákonnej dikcie, práve charakter porušenej povinnosti. Kým pre zaradenie pod § 2910 OZ občiansky zákonník

⁷ VON BAR, CH., DROBNIG, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe*. München: Sellier, 2004, s. 226-227, tiež KOZIOL, H. *Österreichisches Haftpflichtrecht. Band II. Haftung für eigenes und fremdes Fehlverhalten*. 3. Auflage. Wien: Jan Smrek Verlag, 2018, s. 175.

⁸ Podrobnejšie pozri ZACHARIASIEWICZ, M-A. *Culpa in contrahendo in Polish Law*. In: HEIDERHOFF, B., ŽMIJ, G. (eds.). *Tort Law in Poland, Germany and Europe*. München: Sellier, 2009, s. 135-147.

⁹ VON BAR, CH., DROBNIG, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe*. München: Sellier, 2004, s. 225-226.

¹⁰ *Ibidem*, s. 227.

vyžaduje porušenie povinnosti stanovenej zákonom, predpokladom uplatnenia § 2913 OZ je porušenie povinnosti zo zmluvy. Možno sa preto domnievať, že práve povaha porušenej povinnosti bola pre najvyšší súd určujúca prihliadajúc na to, že vo veci deklarovaná povinnosť vyplýva zo zvláštneho predpisu, navyše v tomto prípade predpisu primárne verejnoprávnej povahy. Ustanovenie pritom jasne predpokladá, že ide o informačné povinnosti cestovnej kancelárie pred uzavretím zmluvy (§ 10 ods. 1 úvodná veta zvláštneho predpisu), čiže nejde o taký druh povinnosti, ktorý síce plynie zo zákona, ale bol by však súčasťou zmluvného záväzku (typicky dispozitívne ustanovenia občianskeho zákonníka, od ktorých sa strany v zmluve neodchýlili).

K porušeniu došlo v predzmluvnej fáze vzťahu

Druhým, a zdá sa, že viac rezonujúcim argumentom úzko súvisiacim s tým predchádzajúcim je okamih porušenia povinnosti spadajúci do tzv. predzmluvnej fázy vzťahu, teda k porušeniu došlo skôr, než bola vôbec (nejaká) zmluva či dohoda medzi stranami uzavretá. Zdá sa, že práve mimozmluvný záväzkový charakter vzťahu aj v minulosti viacero autorov primälo k názoru, že ide o mimozmluvnú zodpovednosť za spôsobenú škodu.¹¹ Práve okamih porušenia zákonnej povinnosti sa zdá byť určujúcim vo formovaní mienky podporujúcej aj najvyšším súdom zaujaté stanovisko. Podstata načrtnutého postoja tkvie v tom, že predzmluvná zodpovednosť nepredstavuje následok nespĺnenia zmluvy, ani porušenie inej, stranami dojednanej povinnosti, ale ide o zákonný vzťah s dôsledkom vzniku zákonnej zodpovednosti za spôsobenú škodu. Časť právnej vedy zaujíma toto stanovisko aj napriek tomu, že v tomto prípade informačné povinnosti – či už konkrétne cestovnej kancelárie ukotvené v zvláštnom predpise, alebo akékoľvek iné informačné povinnosti, o ktorých hovorí skutková podstata predzmluvnej zodpovednosti v § 1728 ods. 2 OZ – nesmerujú všeobecne voči každému s cieľom nespôsobiť škodu, ale smerujú voči konkrétnemu subjektu (kontrahentovi) s účelom zohľadniť jeho vlastné oprávnené záujmy,¹² čím sa povahou nápadne podobajú „klasickým“ zmluvným, a nie deliktným povinnostiam

¹¹ HRÁDEK, J. *Předsmuvní odpovědnost: Culpa in contrahendo*. Praha: Auditorium, 2009, s. 121; HULMÁK, M. Limity předsmuvní odpovědnosti. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 54. Na slovenskej vedeckej scéne toto stanovisko v minulosti zaujal napr. Kristián Csach, pozri CSACH, K. Doktrína culpa in contrahendo v obchodnom práve. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2006, č. 5, roč. 12, s. 45.

¹² HRÁDEK, J. Předsmuvní odpovědnost. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 47.

všeobecne predchádzať škodám na cudzích statkoch. Práve chýbajúci konsenzus formujúci zmluvný záväzok je hlavným argumentom, ktorý už presvedčil mnohých o deliktnej povahe predzmluvnej zodpovednosti.

Argumenty v prospech zmluvného charakteru predzmluvnej zodpovednosti

Obidva argumenty zdôvodňujúce založenie mimozmluvnej zodpovednosti znejú presvedčivo a o správnosti zmieňovaných východísk v uvažovaní na prvý pohľad nemožno mať pochybnosti. Preto nemožno mať úplne za zlé najvyššiemu súdu, ak sa vybral cestou zjavnej mimozmluvnej povahy porušovanej povinnosti a v konečnom dôsledku aj samotného vzťahu, v ktorom k porušeniu došlo. Ako to však v súkromnom práve býva, len málokedy je právny problém skutočne jednoduchý tak, ako sa na prvý pohľad javí a prostredníctvom nasledujúcej časti príspevku bude snahou upriamiť pozornosť na to, že v skutočnosti má komplexnosť problému ešte viac vrstiev. Identifikovať vieme totiž aj také dôvody, ktoré by potenciálne mohli viesť k založeniu zodpovednosti za *culpa in contrahendo* podľa zmluvného zodpovednostného režimu, t.j. podľa § 2913 OZ.

Osobitný vzťah dôvery založený rokovaním o zmluve

Na prvé pocity môže znieť kategorizácia predzmluvnej zodpovednosti ako zodpovednosti z porušenia zmluvnej povinnosti len málo presvedčivo. Ak sa však pozrieme na charakter negociačného vzťahu medzi dvomi stranami, oproti klasickému deliktnému vzťahu evidujeme nie málo významné rozdiely. V prvom rade sa už samotnou negociáciou medzi stranami formuje vzťah dôvery,¹³ a to dôvery v poctivosť druhej strany v procese kontraktácie (§ 6 OZ). Už jednaním o podmienkach zmluvy a pokračovaním v procese kontraktácie tým u každej zo strán rastie a utvrdzuje sa legitímne očakávanie, že druhá strana jedná a ďalej bude jednať poctivo, so skutočným úmyslom uzavrieť zmluvu, za deklarovaných podmienok a že druhá strana dôležité informácie nezatajuje ani stranu neuvádza do omylu. Práve táto rastúca dôvera, tieto vznikajúce a upevňujúce sa legitímne očakávania sú osobitným chráneným statkom predzmluvnej zodpovednosti, čím

¹³ MELZER, F. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – veľký komentár. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 319–320.

sa tak predzmluvná zodpovednosť nápadne približuje vnútornému nastaveniu vzťahov v rámci už uzavretej zmluvy a zároveň sa výrazne odlišuje od klasických deliktých vzťahov,¹⁴ pre ktoré je práve typická skôr absencia predchádzajúceho vzťahu a často vôbec akejkoľvek interakcie medzi stranami tohto záväzkového vzťahu. Práve pre absenciu predchádzajúceho vzťahu obdobného typu a tiež absenciu osobitne chránených statkov, akým je dôvera, je deliktne právo nastavené primárne na ochranu absolútnych statkov a iných práv a záujmov len vtedy, ak k ich ochrane smeruje účel normy zakotvujúcej povinnosť konkrétneho správania sa, ktorá bola porušená.

V predzmluvných vzťahoch je však situácia v porovnaní s typicky deliktými vzťahmi diametrálne odlišná. Tu konanie a konkrétne ciele správanie sa jednej strany v predzmluvnej fáze vyvoláva u druhej strany presvedčenie, že sa strana bude správať v súlade s tým, ako sama prezentuje a čo možno z jej správania implicitne vyčítať. Práve tento aspekt predzmluvného vzťahu ho robí materiálne a principiálne oveľa bližším k zmluvnému vzťahu než k vzťahu rýdzo deliktnému. Nedá sa preto úplne súhlasiť s tvrdením, že až uzavretím zmluvy strany prijímajú záväzok, ktorý by ich nútil správať sa v súlade s tým, na čo sa zaviazali¹⁵ v tom zmysle, že v čase predchádzajúcom tomuto konsenzu proces tvorby ich vôle a prejavy zmluvnej autonómie nie sú vôbec právne podstatné. Práve naopak, zastávam názor, že uzavretie zmluvy nepredstavuje hrubú deliacu čiaru medzi mimozmluvnou a zmluvnou fázou vzájomného vzťahu tých istých osôb akoby medzi dvomi oddelenými a úplne odlišnými svetmi právnej regulácie. Predzmluvná fáza je skôr charakteristická postupným a plynulým vývojom tvorby vzájomnej vôle, vzájomným vytváraním legitímnych očakávaní a osobitne chránených statkov, čo sa v plnej miere rozvinie až momentom definitívneho uzavretia zmluvy. Čím bližšie bolo porušenie predzmluvnej povinnosti k momentu (potenciálneho) uzavretia zmluvy, tým väčšiu nadväznosť a súvislosť s princípmi zmluvného práva možno pozorovať (k tomu tiež pozri predpoklad v jednej zo skutkových podstát predzmluvnej zodpovednosti v § 1729 ods. 1 OZ „... uzavření smlouvy se jeví jako vysoce pravděpodobné...“).

¹⁴ KOZIOL, H. *Österreichisches Haftpflichtrecht. Band II. Haftung für eigenes und fremdes Fehlverhalten*. 3. Auflage. Wien: Jan Smrek Verlag, 2018, s. 175–176.

¹⁵ HRÁDEK, J. *Předzmluvní odpovědnost*. Praha: Auditorium, 2009, s. 121.

Prejavy zmluvnej autonómie v predkontraktačnej fáze vzťahu

Realizácia autonómie vôle je jedným z charakteristických prvkov a súčasne odlišujúcim prvkom zmluvných vzťahov od vzťahov rýdzo deliktných (tým nie je, samozrejme, vylúčené, aby sa autonómia vôle realizovala aj vo sfére deliktných vzťahov; akonáhle však strany pristúpia k zmluvnej modifikácii deliktných nárokov, dostávajú sa opäť do roviny zmluvnej – zmluvná modifikácia zákonných nárokov totiž nie je ničím iným než zmluvou v pravom zmysle slova). Autonómia vôle sa však nezačína prejavovať a realizovať až momentom zavŕšenia procesu kontraktácie a dosiahnutím konsenzu, ale je pomerne evidentná a poznateľná už v predkontraktačnom štádiu.

V prvom rade je to už výber partnera, s ktorým je strana ochotná vstúpiť do procesu vyjednávania o zmluve, ktorá opätovne odlišuje predkontraktačný proces od deliktných vzťahov a, naopak, približuje ho k vzťahom zmluvným. Kým v deliktnej rovine súkromnoprávných vzťahov si možno len ťažko predstaviť slobodný výber druhej strany záväzku, pri iniciácii procesu kontraktácie má osoba (až na výnimky, ktoré na tomto mieste nebudem rozoberať, lebo pre vykreslenie podstaty nie sú podstatné) vo svojej úplnej moci, s kým do kontraktácie vstúpi a je ochotná ďalej rokovať. Už len výber zmluvného partnera (v komentovanom prípade rozhodnutým najvyšším súdom to bola cestovná kancelária) podľa určitých parametrov, kritérií a možno dokonca tiež predchádzajúceho rešeršu (od recenzií, spätných väzieb a odporúčaní od iných klientov až po potenciálne vykonanie due dilligence v právne náročnejších predkontraktačných vzťahoch) predeterminuje rozhodnutie strany o tom, či s konkrétnym subjektom vstúpi alebo nevstúpi do procesu rokovania o zmluve. Práve voľba zmluvného partnera v predzmluvnej fáze je tou voľbou, ktorá je následne pri uzavretí zmluvy označovaná za jednu z najdôležitejších rovín pre realizáciu zmluvnej autonómie v zmluvnom práve.

Rovnako je tomu v prípade rozhodovania, o akú zmluvu ide a čo má byť jej obsahom a či subjekt vôbec do procesu rokovania vstúpi alebo nie. Obojstranný konsenzus o všetkých týchto podstatných otázkach je pre predzmluvnú fázu vzťahu významným spôsobom rozdielny oproti deliktným vzťahom. Práve tieto najdôležitejšie rozhodnutia, ktoré v zmluvnom práve označujeme za úplný vrchol prejavu autonómie vôle, sa formujú práve v predzmluvnej fáze a finálny konsenzus je len zavŕšením, akousi poslednou potvrdzujúcou bodkou značiacou vážnosť, definitívnosť a hlavne vzájomnosť týchto rozhodnutí. To však automaticky neznamená, že pred dosiahnutím konečného konsenzu sú tieto

rozhodnutia a prvky dobrovoľnosti bez akéhokoľvek právneho významu. Z pohľadu aplikovateľného zodpovednostného režimu ide o otázky určujúce a približujúce vzťah viac k zmluvným, než k mimozmluvným vzťahom.

Kým sa v súvislosti s deliktou zodpovednosťou za škodu subjekt môže len ťažko sám rozhodnúť, s kým do vzťahu vstúpi a kto mu škodu spôsobí, aký bude mať rozsah a aký právom chránený statok bude protiprávnym konaním alebo udalosťou zasiahnutý, uvedené pre predzmluvnú fázu jednoducho v takomto rozsahu neplatí.

Práve skutočnosť, že to, s kým do predkontraktačnej fázy vstúpim a o čom budem rokovať, odôvodňuje aplikovateľnosť zvýšených nárokov na zodpovednostný mechanizmus v prípade, ak budú predzmluvné povinnosti porušené a moja dôvera v uzavretie zmluvy, dôvera v to, že mi druhá strana poskytne úplné a pravdivé informácie, alebo dôvera v to, že právom chránené záujmy – najmä mlčanlivosť o dôverných skutočnostiach – bude sklamaná. Do dôsledkov oba argumenty hovoria viac v prospech zmluvnej než mimozmluvnej zodpovednosti za spôsobenú škodu.

Systematika českého občianskeho zákonníka a umiestnenie skutkových podstát

Podporným argumentom môže tiež slúžiť umiestnenie skutkových podstát predzmluvnej zodpovednosti. Ustanovenia § § 1728–1730 OZ sú súčasťou prvej hlavy štvrtej časti občianskeho zákonníka, upravujúcej všeobecnú časť záväzkov, avšak sú súčasťou 2. dielu s názvom „Smlouva“. Hoci umiestnenie môže súvisieť aj s tým, že predzmluvné povinnosti a s ich porušením spojený vznik zodpovednosti priamo súvisí s kontraktáciou ako takou, myslím si, že systematika tiež napovedá o bezprostrednej blízkosti vzťahu k zmluvnej sfére záväzkových vzťahov. Jediná skutková podstata, ktorá nie je v druhom diele prvej hlavy štvrtej časti OZ je skutková podstata zodpovednosti za neplatnosť právneho úkonu. Táto však bola vsadená do § 579 OZ pravdepodobne ako jeden z priamych následkov neplatnosti, ktoré okolostojace ustanovenia priamo adresujú, viac však z umiestnenia tohto ustanovenia pre účely zaradenia do zodpovednostného režimu vyčítať nemožno. Koniec koncov, časť súčasnej doktríny aj túto zodpovednosť podradzuje pod § 2913 OZ.¹⁶

¹⁶ MELZER, F. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654*. Praha: Leges, 2014, s. 718.

Závěrečné poznámky

Pri zhodnotení argumentov pre a proti som osobne viac presvedčená o zmluvnej povahe zodpovednosti za porušenie niektorej z predzmluvných povinností. Zmluvná povaha zodpovednosti viac vyhovuje a korešponduje vzájomnému nastaveniu vzťahov v predkontraktačnej fáze a najmä zohľadňuje legitímne očakávania, chráni nadobudnutú dôveru a viac reflektuje realizovanú zmluvnú autonómiu zjavne sa prejavujúcu ešte pred uzavretím zmluvy. Nemožno preto súhlasiť s tvrdením, že je predzmluvná zodpovednosť v novom českom občianskom práve zásadne mimozmluvná, ibaže by si strany dohodli v predzmluvnej fáze osobitné povinnosti¹⁷ (čo by v konečnom dôsledku vlastne predstavovalo uzavretie osobitnej dohody v predkontraktačnej fáze, porušenie ktorej by naozaj jasne viedlo k uplatneniu § 2913 OZ).

Praktické dôsledky zaradenia tejto zodpovednosti nie pod § 2910 OZ ale pod § 2913 OZ nemusia byť na prvý pohľad až tak významné, keďže možno očakávať, že vo veľa prípadoch (ak nie v absolútnej väčšine) naplnenia niektorej z osobitných skutkových podstát predzmluvnej zodpovednosti bude prítomné zavinenie minimálne v podobe nevedomej nedbanlivosti. Úplne kľúčovým však ostáva, že zavinenie pre vznik škody vo všeobecnosti prítomné byť *nemusí*, hoci možno predpokladať, že vzhľadom k tomu, že skutkové podstaty sú prejavom a akousi konkretizáciou princípu poctivosti, zavinenie na strane zodpovednej osoby spravidla bude prítomné. Nie však exkulpácia, ale aplikácia liberačných dôvodov v § 2913 ods. 2 OZ skutočne zbaví škodcu zodpovednosti za *culpa in contrahendo*. Významným rozdielom oproti zaradeniu porušenia predzmluvných povinností do deliktov je tiež aplikovateľné pravidlo o zodpovednosti pomocníka, kedy sa uplatní nie § 2914 OZ ale § 1935 OZ,¹⁸ ktoré bez výnimky pričítava protiprávne konanie pomocníka princípálovi, teda druhej strane kontraktačného vzťahu, čo znova viac zodpovedá osobitným potrebám nastavenia zodpovednosti za iného v zmluvnej sfére záväzkov.

Kde sa však skutočnosť, že v čase porušenia zmluva predsa len uzavretá nebola, naozaj významným spôsobom prejaví, je práve výška uplatniteľnej škody. Práve preto, že ide ešte stále o porušenie v predzmluvnej fáze, kedy predsa len

¹⁷ HULMÁK, M. A kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 54.

¹⁸ MELZER, F. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654.* Praha: Leges, 2014, s. 718.

absentuje finálny konsenzus medzi stranami a vzájomné zaviazanie sa k výmene konkrétnych plnení, vedie porušenie predzmluvnej povinnosti v zásade k náhrade negatívneho,¹⁹ a nie pozitívneho interusu. To znamená, že poškodená strana predsa len v okamihu porušenia nemala legitímny dôvod spoliehať na to, že zmluva bude splnená, pretože k jej finálnemu uzavretiu v danom okamihu stále nedošlo. Mala však právo spoliehať na poctivosť druhej strany a na vážnosť prejavenej vôle. Zásadne jej tak bude nahradená škoda s cieľom postaviť poškodenú stranu do takej situácie, ako by ku kontraktácii nikdy nebolo došlo, teda sa jej spravidla nahradia transakčné náklady, náklady na vypracovanie posudkov, prípravy na plnenie a podobne, nie však pozitívny interesus, teda postavenie do pozície, ako by bola zmluva uzavretá a riadne splnená. Nie je však vylúčené, aby súčasťou negatívneho interusu bol tiež ušlý zisk z kontraktu, ktorý by bola poškodená strana uzavrela, nebyť nepoctivého správania zodpovedného.²⁰ Pozitívny a negatívny interesus je však oveľa komplexnejšou témou zasluhujúcou si viac priestoru, než jej je možné v tomto príspevku vyhradiť.

Abstract

Contractual nature of pre-contractual liability for damage in Czech law?

The paper deals with the nature of pre-contractual liability in Czech civil law based on a recent decision of the Czech Supreme Court. The author considers whether pre-contractual liability should be governed by the rules of contractual or non-contractual liability and presents arguments in favour of the first as well as the second interpretative solution. In the end, the author tries to justify why the regime of contractual liability seems to be a more adequate consequence of the violation of pre-contractual obligations and defines the main consequences associated with the subordination of pre-contractual liability under § 2913 of the Civil Code.

¹⁹ Pozri napr. HLUŠÁK, M. Náhrada škody pri negatívnom zmluvnom záujme. *Súkromné právo*. 2017, č. 5, roč. III, s. 179–180.

²⁰ VON BAR, CH., DROBNIG, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe*. München: Sellier, 2004, s. 223.